

NEMŠKA BRALNA ZNAČKA PO MERI UČENCA

German Reading Badge – Pupil tailored

Mateja Žnidaršič
Osnovna šola Bistrica
mateja.znidarsic@os-bistrica.si

Povzetek

Avtorica prispevka se zaveda pomena branja in vsem znanega dejstva, da otroci berejo premalo, zato v prispevku predstavi svojo pot reševanja te problematike. Od šolskega leta 2016/2017 kot osnovnošolska učiteljica nemščine in mentorica interesne dejavnosti nemška bralna značka svoje učence spodbuja k branju v drugem tujem jeziku. Po slabem odzivu učencev na bralno tekmovanje v nemščini Bücherwurm je oblikovala nemško bralno značko po meri svojih učencev. Pri oblikovanju programa za nemško bralno značko ji je bil glavni cilj, da učenci berejo v nemščini. Izogibala se je tekmovalnemu pristopu in na prvo mesto namesto učenja besedišča postavila branje samo, za zabavo in užitek. V ta namen je za učence nastal bralni dnevnik z osmimi kratkočasnimi nalogami. Naloge so v prispevku natančneje opisane, prav tako avtorica predstavi pravila za branje v tujem jeziku in rezultate izvajanja programa po letu in pol. Nemška bralna značka je učence na Osnovni šoli Bistrica z novim pristopom spodbudila k branju v drugem tujem jeziku in sodelujoče povezala tudi s šolsko in lokalno splošno knjižnico.

Ključne besede: branje, nemščina, drugi tuji jezik, nemška bralna značka, bralni dnevnik.

Abstract

The author is well aware of the meaning of reading and the fact that children are not reading enough, therefore she introduces her way of solving that problem. As an elementary german teacher and a mentor to extracurricular school activity called German Reading Badge she encourages her pupils to read in german language since 2016/2017. After poor attendance from pupils for a reading competition Bücherwurm she created German Reading Badge (NBZ) tailored to fit her own pupils. Her main goal when creating the program for NBZ, was reading in german. She avoided any competition and put reading for fun and pleasure as a priority instead of memorizing words. Priorities evolved a reading journal with eight entertaining tasks. They are described in the main part of the paper as well as the rules of reading in foreign language and the results after 1,5 year of implementing these new ways of reading in german. With this new approach has German Reading Badge inspired pupils in Elementary school Bistrica to read in second foreign language and tied all participants with school and local library.

Keywords: reading, german, second foreign language, german reading badge, reading journal.

1. Uvod

Ob nastopu na delovno mesto učiteljice nemščine na OŠ Bistrica sem imela rožnate predstave o tem, kako bodo učenci radi sodelovali pri interesni dejavnosti povezani z branjem v nemščini. V prvem šolskem letu sem doživela hladen tuš, ki me je spodbudil k spremembi dela. Novi koncept nemške bralne značke je predstavljen v prispevku in je lahko v pomoč drugim učiteljem tujih jezikov, ki si prizadevajo za dvig bralne kulture med svojimi učenci.

2. Začetki branja v nemščini na OŠ Bistrica

Ob uvajanju nemške bralne značke (v nadaljevanju NBZ) v OŠ Bistrica sem se sicer zavedala, da je naloga zahtevna, saj velja, da otroci berejo premalo. K pozitivni naravnosti do problematike so me spodbujali rezultati angleške bralne značke, ki je na šoli utečena že vrsto let in med učenci odlično sprejeta.

Po angleškem zgledu sem se v šolskem letu 2016/2017 odločila, da bom učence v okviru interesne dejavnosti nemški bralni klub pripravljala na tekmovanje *Bücherwurm*, ki ga vsako leto organizira Center Oxford. Pri izbiri so me prepričali:

- možnost izbire knjižnega dela glede na predznanje nemščine
- tekmovanje v elektronski obliki
- časovna neomejenost za reševanje tekmovanja
- priznanja in nagrade za sodelujoče
- nizek strošek za šolsko knjižnico.

Kljub vsem prednostim omenjenega tekmovanja in raznolikemu obveščanju učencev o interesni dejavnosti se je na vabilo odzvalo le pet učencev od 72 (7 %), ki so se učili nemščine. Štirje so redno obiskovali srečanja. Prebirali smo izbrano knjižno delo *Sindbad der Seefahrer*, prevajali delo v pogovorni jezik in prevod slikovno opremili. Besedišče in poznavanje vsebine smo utrjevali po principu družabne igre *Activity*, z učnimi listi in ogledom animiranega filma po knjižni predlogi. Gradivo je dostopno na http://bit.ly/sindbad_osb. Tekmovanja so se udeležili trije učenci in vsi prejeli zlato priznanje (Žnidaršič, 2017, str. 97). Po končanem tekmovanju je sledila evalvacija interesne dejavnosti, ki je pokazala na štiri ključne slabosti:

- Učenci, ki se udeležijo interesne dejavnosti, imajo različno predznanje nemščine.
- Starostna razlike med učenci je velika. Najmlajši so stari 9 let, najstarejši 14.
- Priprava na tekmovanje spodbuja branje le enega knjižnega dela s poudarkom na učenju in usvajanju novega besedišča.
- Knjižno gradivo v nemščini, ki ga imamo na voljo v šolski knjižnici, je ostalo nedotaknjeno.

Slab odziv učencev in zaznane slabosti v šolskem letu 2016/2017 so klicale k iskanju rešitev, kako učencem OŠ Bistrica približati branje v nemščini. Novosti iz šolskega leta 2017/2018 so privedle do pozitivnih rezultatov in jih podrobneje predstavljam v nadaljevanju prispevka.

3. NBZ na OŠ Bistrica

Prvi korak pri širjenju bralne kulture v nemščini je predstavljala sprememba imena interesne dejavnosti. Resen naziv *nemški bralni klub* je zamenjala besedna zveza *nemška bralna*

značka. Izbor imena je bil povezan z dolgo tradicijo in pozitivno konotacijo bralne značke v slovenskem prostoru. Poleg spremembe imena sem na novo zastavila cilje in poiskala nov pristop za doseganje le-teh. Za zgled sem vzela številne akcije različnih institucij, ki v Sloveniji uspešno spodbujajo bralno kulturo (npr. *Rastem s knjigo*, *Medgeneracijsko branje*, *Družinsko branje*).

Pri oblikovanju programa za NBZ je bilo ključno vodilo, da k branju v nemščini privabim čim več učencev vseh starostnih skupin ne glede na predznanje. Temu primerno so bili oblikovani tudi novi cilji:

- Učenci pri NBZ sodelujejo individualno. Vsak prejme in izpolnjuje svoj bralni dnevnik.
- Učenec sam izbere gradivo za branje v nemškem jeziku glede na svoje znanje in interese.
- Učenec spoznava literaturo nemško govorečega okolja.
- Učenec z branjem širi svoj besedni zaklad, a pomnjenje besedišča ni osnovni namen NBZ.
- Osnovni namen NBZ je spodbuditi učence k branju v nemščini za užitek in zabavo.

3. 1 Aktivnosti v šolskem letu 2017/2018

3. 1. 1 Ureditve knjižnih polic z literaturo v nemškem jeziku

V učilnici za nemščino sem pripravila nemško knjižno polico, na katero sem uvrstila časopise in knjige iz lastne zbirke. V sodelovanju s šolsko knjižničarko sva uredili tudi nemško knjižno polico v šolski knjižnici. Knjige sva razvrstili po težavnosti oz. glede na raven znanja po Skupnem evropskem jezikovnem okviru (SEJO).

Slika 1 in slika 2: Knjižni polici v učilnici za nemščino

3. 1. 2 Bralni dnevnik

Za učence sem oblikovala dvojezični bralni dnevnik *Mein Lesetagebuch* z navodili za sodelovanje pri NBZ. Cilj vsakega učenca je, da prebira literaturo v nemščini in za vsako prebrano knjigo reši eno nalogo. Pri vsaki nalogi mora navesti naslov in avtorja dela ter datum opravljene naloge.

Bralni dnevnik vsebuje osem nalog, ki jih učenec rešuje v danem vrstnem redu. Sledijo si po načelu postopnosti:

- Naloga 1: Preberi knjigo in obkroži emotikon, ki odgovarja na vprašanje: Ti je bila knjiga všeč?
- Naloga 2: Knjigo odpri na strani 3. Poišči sedmo besedo. Besedo zapiši in poišči v slovarju. Kaj pomeni?
- Naloga 3: Preberi eno knjigo skupaj s svojo učiteljico nemščine.
- Naloga 4: Preberi knjigo, ki jo v knjižnici najdeš tako v slovenščini kot tudi v nemščini.
- Naloga 5: Zapiši pet besed, ki povzamejo vsebino knjige.
- Naloga 6: Nariši najpomembnejši prizor iz prebrane knjige.
- Naloga 7: Preberi en slovenski prevod del Ericha Kästnerja, bratov Grimm ali kakšnega drugega nemško govorečega avtorja.
- Naloga 8: Katero knjigo bi priporočil svojemu prijatelju / svoji prijateljici? Zakaj?

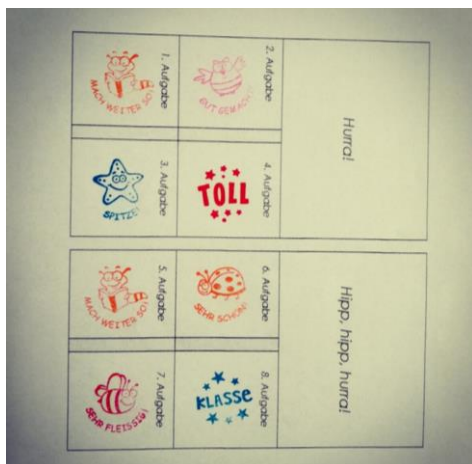

Slika 3: Bralni dnevnik

<p>Buch Nr. 1 – Aufgabe 1 Knjiga št. 1 – Naloga 1</p>	<p>Buch Nr. 2 – Aufgabe 2 Knjiga št. 2 – Naloga 2</p>
<p>Titel: (naslov)</p>	<p>Titel: (naslov)</p>
<p>Autor: (avtor)</p>	<p>Autor: (avtor)</p>
<p>Datum: (datum)</p>	<p>Datum: (datum)</p>
<p>Wie hat dir das Buch gefallen? Kreis ein. (If je bila knjiga všeč? Odgovor obkroži.)</p>	<p>Öffne ein Buch auf der Seite 3. Suche das siebte Wort. Schreib das Wort unten auf. Schlag das Wort im Pons- Wörterbuch nach. Wie heißt das Wort auf Slowenisch? (Knjigo odpri na strani 3. Poišči sedmo besedo. Besedo zapiši in poišči v slovarju. Kaj pomeni? Op.: Za pomoč pri uporabi slovarja se lahko obrneš na učiteljico nemščine.)</p>
<p>:-) :- :-(</p>	<p>Das siebte Wort ist</p> <p>_____.</p>
	<p>Auf Slowenisch heißt das Wort:</p> <p>_____.</p>

Slika 4: Primer dveh nalog iz bralnega dnevnika

Ko učenec reši posamezno nalogo, prinese bralni dnevnik v pregled učiteljici in za opravljeno nalogo prejme žig.

Slika 5: Stran bralnega dnevnika z zbranimi žigi za opravljene naloge

Sestavni del bralnega dnevnika so tudi navodila za branje v tujem jeziku. Povzela sem jih po gradivu, ki je bilo priloženo knjižni skrinji Goethe-Instituta v projektu *Bücherkiste* iz leta 2007 (g. slika 6). Navodila so učencem v pomoč pri prvih korakih v svetu tujejezične literature.

Leseregeln

Pravila za branje v tujem jeziku

- 📖 Du musst nicht alle Wörter kennen. => Übersetze nicht Wort-für-Wort!
Ni nujno, da razumeš vse besede. => Ne prevajaj besede za besedo!
- 📖 Kontext ist große Hilfe. => Denk logisch!
Sobesedilo predstavlja veliko pomoč. => Misli logično!
- 📖 Frag dich: Was ist das Thema? => Der Titel sagt uns schon sehr viel.
Vprašaj se, kaj je tema. => Naslov nam pove zelo veliko.
- 📖 Wichtige Fragen: wer, wann, wo, warum. => Finde einen Sinn!
Pomembna vprašanja: kdo, kdaj, kje, zakaj. => Poišči smisel!
- 📖 Erkenne internationale Wörter!
Prepoznaj mednarodne besede!
- 📖 Wenn es nicht anders geht, benutz das Wörterbuch!
Če ne gre drugače, uporabi slovar!
- 📖 Hab Spaß dabei!
Uživaj v branju!

Slika 6: Navodila za branje v tujem jeziku

3. 1. 3 Obisk šolske knjižnice

Z učenci, ki so obiskovali neobvezni izbirni predmet nemščina v 6. razredu, smo v okviru promocije NBZ obiskali šolsko knjižnico. Knjižničarka jim je predstavila gradiva v nemškem jeziku (slikanice, CD-je, slovenske prevode nemških del, učbenike, slovarje, delo na računalniku in spletu). Predstavitvi je sledilo delo v dvojicah:

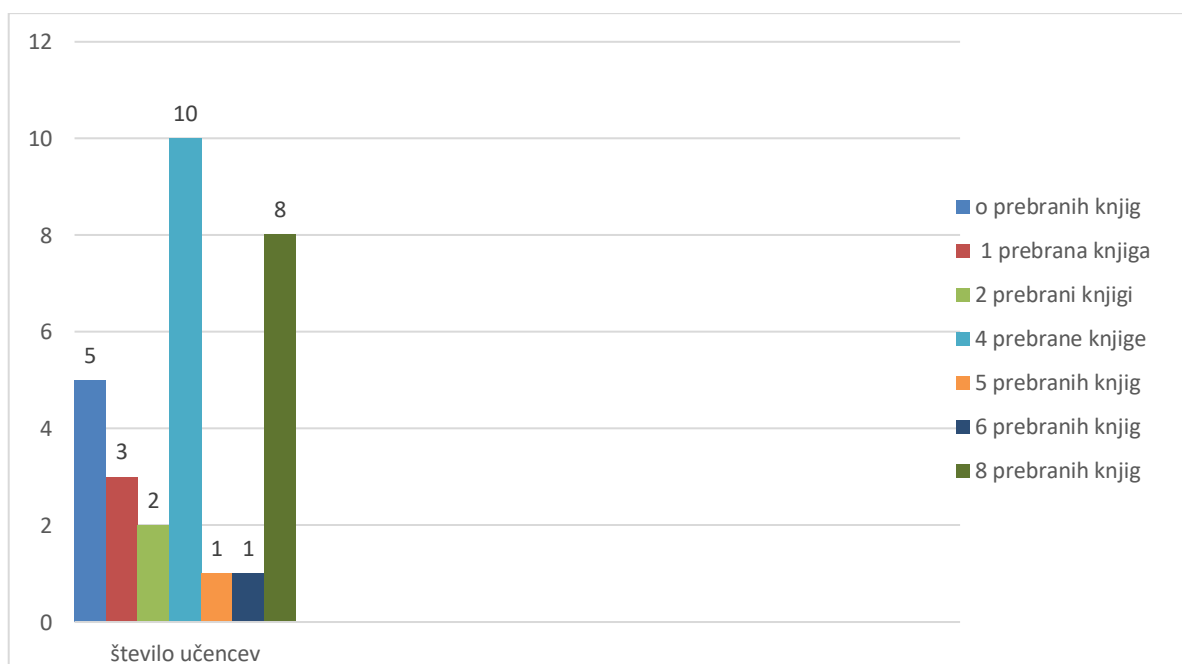
- Naloga 1: Poišči eno knjigo, ki si jo že prebral v slovenskem prevodu, avtor dela pa prihaja iz nemško govorečega okolja.
- Naloga 2: Odpri poljubno knjigo v nemščini na strani 3 in poišči najdaljšo besedo. S pomočjo spletnega slovarja ugotovi, kaj beseda pomeni.
- Naloga 3: Na nemški knjižni polici med avtorji poišči enega, čigar dela poznaš.
- Naloga 4: Odpri poljubno knjigo v nemščini na strani 3 in izpiši besede, ki jih poznaš.

Učenci so na igriv način spoznali novo knjižno polico namenjeno nemškemu gradivu, se spoznavali z avtorji iz nemško govorečega prostora in se seznanili z možnostmi, ki jih knjižnica nudi za učenje nemščine.

3. 1. 4 Rezultati aktivnosti

V šolskem letu 2017/2018 se je nemščine učilo 77 učencev OŠ Bistrica. 30 učencev (39 %) se je odločilo za sodelovanje pri NBZ. 17 učencev (57 %) je prebralo vsaj štiri knjige in prejelo priznanje za sodelovanje pri NBZ. Osem učencev (27 %) je prebralo osem del, opravilo vseh osem nalog in zato prejelo priznanje o uspešno opravljeni NBZ (Žnidaršič, 2018, str. 123-124). V primerjavi s šolskim letom 2016/2017 je to velik uspeh. Povečal se je obisk šolske knjižnice in izposoja knjižnih gradiv v nemškem jeziku, učenci so podajali pozitivne povratne informacije in izrazili željo, da s takim delom nadaljujemo.

Razveseljujoče je tudi dejstvo, da so vse knjige iz osebne zbirke nepoškodovane našle pot nazaj na knjižno polico v učilnici.

Graf 1: Število prebranih knjig na učenca

3. 2 Aktivnosti v šolskem letu 2018/2019

V tem šolskem letu se nemščine na OŠ Bistrica uči 72 učencev, od tega se jih je 34 (47 %) vpisalo na interesno dejavnost NBZ. Promocija interesne dejavnosti poteka na enak način kot v preteklem šolskem letu (obvestilo pri pouku nemščine in na spletni strani ter oglasnih deskah). S šestošolci bomo tudi letos obiskali šolsko knjižnico. V učilnici ohranjam knjižno polico, ki smo jo dopolnili s starimi izvodi časopisa za učenje nemščine *Österreich Spiegel*.

Positiven odziv učencev v šolskem letu 2017/2018 nas je v 2018/2019 spodbudil k nakupu desetih nemških knjig, ki so primerne zlasti za začetnike v učenju tujega jezika. Poleg tega nam je dal zagon za sodelovanje s Knjižnico dr. Toneta Pretnarja in delno uvedbo NBZ na Podružnični šoli Kovor.

3. 2. 1 Bralni dnevnik

Povečano zanimanje za NBZ je povzročilo posodobitev bralnega dnevnika. Zaradi pomanjkanja ustreznega gradiva v šolski knjižnici sem učence z nalogami usmerila v nemško digitalno knjižnico Onleihe (<https://www2.onleihe.de/goethe-institut/frontend/welcome,0-0-0-101-0-0-0-0-0-0-0-0-0-0.html?IK=6465>) in v splošno Knjižnico dr. Toneta Pretnarja. Naloge jih navajajo na uporabo zvočnih knjig oz. videoposnetkov, ki so dostopni na youtube ali drugih spletnih mestih. Bralni dnevnik je tako postal zbirka posodobljenih nalog:

- Naloga 2: Pri učiteljici nemščine najdeš lističe s kratkimi pesmicami v nemščini. Vzemi en listek in pesem prepisi v bralni dnevnik. Ko se jo naučiš na pamet, jo povej učiteljici.
- Nalogi 3, 8: Na http://bit.ly/zvocne_knjige te čakajo zvočne knjige. Izberi eno zgodbo in ji prisluhni. O vsebini poročaj učiteljici. Vsebino lahko povzameš v slovenščini.
- Naloga 4: Preberi nemško knjigo, ki si si jo izposodil v Knjižnici dr. Toneta Pretnarja.
- Naloge 1, 5, 6, 7: ostajajo nespremenjene.

3. 2. 2 Obisk Knjižnice dr. Toneta Pretnarja

Z osmošolci, ki obiskujejo obvezni izbirni predmet nemščina, smo obiskali Knjižnico dr. Toneta Pretnarja. Knjižničar Nejc Perko je učencem predstavil gradiva, ki so na voljo za učenje nemščine in učencem v nemščini pripovedoval pripovedko o nastanku Tržiča. Po pripovedovanju je sledilo skupinsko delo. S pomočjo nalog, ki so dostopne na <http://bit.ly/deutsch-in-der-bibliothek>, so se učenci поблиže spoznali z gradivi tržiške knjižnice. Za večjo motivacijo so bile naloge točkovane. Skupina, ki je dosegla največje število točk, je lahko izbrala, kateri nemški film si bomo izposodili in ogledali pri pouku nemščine.

3. 2. 3 Branje v nemščini na Podružnični šoli Kovor

Nemščine se uči tudi 12 učencev Podružnične šole Kovor. Četrtošolci in petošolci iz Kovorja nimajo možnosti sodelovanja pri NBZ, zato sem branje vključila v naše redne ure neobveznega izbirnega predmeta nemščina. Pri urah smo prebrali dve deli: *Eins zwei drei Tier* avtorice Nadie Budde in delo Susanne Weber z naslovom *Die Eule mit der Beule*. Vsebino in besedišče obeh del smo predelovali postopno s pomočjo različnih vaj na učnih listih in

ogledovanjem videoposnetkov, risanjem ter petjem. Vsa gradiva so dostopna na <https://www.lyrikline.org/de/gedichte/eins-zwei-drei-tier-5504>, [http://bit.ly/wer und wo osb](http://bit.ly/wer_und_wo_osb), [http://bit.ly/tiere osb](http://bit.ly/tiere_osb) in [http://bit.ly/eule osb](http://bit.ly/eule_osb).

Delo s knjigama so učenci nadgradili tako, da so besedišče in vsebino obeh del združili v predstavo z naslovom *1, 2, 3, Eule*. Odigrali jo bodo obiskovalcem Knjižnice dr. Toneta Pretnarja 14. marca 2019 v okviru ure pravljic. Besedilo in skladbi, ki bosta odigrani na uri pravljic, so dostopni na [http://bit.ly/ura pravljic](http://bit.ly/ura_pravljic).

4. Zaključek

Moj cilj, da bi učenci brali v nemščini, se je s primernim izborom metod in gradiv uresničil.

	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Št. učencev, ki se uči nemščino	72	77	72
Št. sodelujočih pri NBZ	5	30	34
Št. sodelujočih pri NBZ v %	7 %	39 %	47 %

Tabela 1: Število sodelujočih učencev OŠ Bistrica pri NBZ v obdobju od 2016 do 2019

Rezultati so presegli vsa pričakovanja. Učenci s predstavljenim načinom dela berejo več, berejo takrat, ko to želijo, berejo tisto, kar sami izberejo. Tako oblikujejo pozitivno konotacijo, ki zagotovo omogoča razvoj odličnih bralcev.

Z branjem za zabavo in užitek učenci nezavedno širijo svoj besedni zaklad ter spoznavajo del kulture nemško govorečega okolja. Z dodatnimi aktivnostmi se da bralne večšine nadgraditi tudi v kreativno pisanje, ustvarjanje in javno nastopanje, kot kaže primer na Podružnični šoli Kovor.

Positivni rezultati kličejo k nadgradnji projekta. Z učenci v prihodnje želimo organizirati branje v nemščini s tačkami, nemški bralni večer in knjižno menjalnico z učenci partnerskih šol iz Avstrije. Verjamemo, da nam bo uspelo, saj je branje »znižana vozovnica do kamorkoli« (Schmich, 2017).

5. Viri

Budde, N. *Eins zwei drei Tier*. 2. Aufl. Wuppertal: Peter Hammer Verlag, 1999. ISBN 3-87294-827-X.

Jacobs, T. in Weber, S. *Die Eule mit der Beule*. Hamburg: Friedrich Oetinger, 2013. ISBN 978-3-7891-6706-5.

Leseregeln (gradivo priloženo bralni skrinji v projektu Bücherkiste). Goethe-Institut, 2007.

Schmich, M. (online). 2017 (citirano 19. 1. 2019). Dostopno na naslovu: <https://www.literarnalekarna.com/zakaj-brati/30-navdihujocih-misli-o-branju-za-otroke-in-mladostnike#>.

Xanthos, S. in Douvitsas, J. *Sindbad der Seefahrer*. 1. Aufl. Ismaning: Hueber Verlag, 2007. ISBN 978-3-19-031871-1.

Žnidaršič, M. Poročilo o nemškem bralnem tekmovanju Bücherwurm. *Poročilo o letni realizaciji delovnega načrta 2016/2017* (online). 2017 (povzeto 19. 1. 2019). Str. 97. Dostopno na naslovu: http://www.os-bistrica.si/files/2014/08/realizacija2016_2017.pdf.

Žnidaršič, M. Poročilo o delu interesne dejavnosti nemška bralna značka. *Poročilo o letni realizaciji delovnega načrta 2017/2018* (online). 2018 (povzeto 19. 1. 2019). Str. 123-124. Dostopno na naslovu: http://www.os-bistrica.si/files/2014/08/realizacija2017_2018-.pdf.